

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, szombat, márczius 12

Tizenegyedik évfolyam.

A POLGÁRMESTER VÁLASZTÁSHOZ.

(L—t.) Mához egy hétre van a Kolozsvár városi polgármester-választás ki-tűzve s mához egy hétre, talán, meg fog történni, a minek törvény szerint még a mult év végén meg kell vala történnie — nem csak az igazsághoz és törvényhez, hanem még a belügyminiszteri döntvény nyílt kijelentéséhez képest is, a leirat minden kétséget kizárólag kimondván, hogy a főispáni szavazattal többségre jutott rész törvénytelenséget követett el, a midőn a szabályszerűen megejtett candidatió nyomán következő választás végrehajtását megakadályozta.

Nézetünk szerint ugyanily szabálytalanság történt akkor, a midőn a választásnak a halogatók részéről kért késleltetése márcz. 1 sejtől e hó 18-ikáig letesztetett — a miniszteri leirattal is ellentétben — ki.

De ezen, már, csakugyan túl vagyunk s a városi bizottsági kör tagjai tényleg nem eredménytelenül hivatkoztak a méltányosságra, hogy imiután a városi (ezuttal kisebbségben maradt) független párt tagjainak, Minorich Károly főkapitány személyében, meg van a maguk jelöltjük, ellenben az ő jelölt-lepött, adassék mód nekik is a jelölt szerzésre, hogy Minorich Károlylyal szemben ellenjelöltet állithassanak.

A törvény ellenére ugyan, de a méltányosság e kérésre csakugyan érvényre jutott s evel a ténynyel állva szemben, minden recrimináció mellőzésével, ma már e ténynyel kell a törvényhatóság bizottságának számolnia.

De, ha idáig sikerült a jelölt nélkül szűkölködőknek kieszközölniök, hogy a miniszter az új jelentkezést márcz. 1-sejéig s a városi bizottság márcz. 18-ikáig kiterjesztette, és pedig sikerült ez a méltányosságra való hivatkozás alapján: alig hisszük, hogy akár a méltányosság, akár az igazság nevében igazolható legyen az az eljárás, melyet a „M. P.“ idei 56-dik számának K. jegyű vezércikkje követte, a midőn, a mint a belügyminiszteri döntvény is elismerte, a törvényes alapon álló 39 bizottsági tagot „viszályt felidéző párt“-nak nevezi s azt insinualja nekik, hogy „ez idő szerint nincs jelöltjük.“

Egészen új theoriája az alkotmányos jogállambeli rendnek, hogy a kik a tör-

vény alapján állanak, „viszályt felidéző párt“ legyenek s egészen modern formája a törvényhatósági működésnek, hogy, a kik szigorúan ragaszkodnak a törvény határozmányaihoz, az mondatik róluk, hogy „községi termünk de lana caprina-féle elmejátékok szini bódéjává“ teszik.

Ugy látszik, az Aesopus-Phaedrus kora ismétlődik s a „Superior statat lupus“ meséje egy hajszálnyit sem változott azóta.

És még sajtósaabb az az állítás, hogy ennek a „viszályt felidéző“ (értsd: törvényhez ragaszkodó) pártnak „nincs jelöltje“.

Hát nem a városi bizottsági kör tagjai hivatkoztak a „méltányosságra“, hogy a független pártnak levén, de nekik nem levén (Frits Albert visszaleptével) jelöltjük, engedték haladék, a törvény szerint már megejtett candidatió után is, je lölt keresésre? Hát nem a v. bizottsági kör tagjai kérelmeztek ngs. Züllich István nyug. administrator urnál, hogy lépjen föl a független párt jelöltjével, Minorich Károlylyal, szemben, ellenjelöltként? mire Z. J. ur kijelenté, hogy csak a két városi párt együttes fölszólítására volna hajlandó jelentkezni. Hát nem a városi bizottsági kör tagjai tapogatóztak-e azután Haller Rezső urnál, az erdélyi részi közjogi ellenzék ez idő szerinti elnökénél, ha nem lenne-e hajlandó jelöltjüként föllépni, mit azonban a közjogi ellenzék pártvezér ur köszönettel s irásban visszautasított? Hát nem a főispáni döntő szavazattal egy főnyi többségre jutott v. bizottsági kör-e az, mely — jelöltje visszalépven — a helyzetet személyi okokból oly gyökeresen összeavarta, hogy ő-conservatív és közjogi ellenzéki férfiakhoz szaladgál, csak hogy jelöltet foghasson magának, s a szabadelvű pártiak correct, törvényszerű és consequens előrehaladását már már zátonyra juttatja?

Hiszen, igaz, a törvényhatósági köz-igazgatás az az országos párt-politika körébe tartozik, de alig hiszem, hogy a főispán, a mai kormány bizalmi férfa s intenciójának képviselője, föltöbb kényelmes helyzetben találja magát egy szélbali polgármesterrel szemben, valamint bizonyosra mondom, hogy a szabadelvű párt meggyőződés szerinti hívei, elvi ellenfelünként fognának bármely ő-conservatív, avagy közjogi ellenzéki polgármesteri jelöltet tekinteni.

Nem elég, tehát, hogy a v. bizottsá-

gi kör tagjai személyi tekintetek által is engedik magukat vezettetni s ez úton a város érdekei szenvedhetnek; nem elég, hogy e ciklik a törvény alapján állók pártját vádolja alaptalanul s próbálja befeketíteni, hanem még az országos párt-tekineteket is végkép összezavarják s teremtenek oly helyzetet, melyből a kigázolás nem kis mesterség lesz. Csak baj az, ha valakinek csupán bal keze van.

Különben, nekünk a lelkiüsmereitünk nyugodt, de — a puszkaporunkat is szárazon tartjuk ám...

Románia királysággá emelése a tavasszal fog bekövetkezni és Cogolniceano párisi román követ, a „N. fr. Pr.“ jelentése szerint, értesítette a francia külügyministert Károly fejedelemnek és ministeriumának a szándékáról. Ausztria Magyarország kivételével ez elhatározást minden hatalom kedvezőleg fogadta. Németország ama nézetét nyilvánította, hogy tanácsos volna, hogy adott pillanatban ministerium alakításuk az összes román pártokból. Franciaország visszautasította ama kérését, hogy Ausztria-Magyarországnál lépéseket tegyen Románia érdekében.

KÜLFÖLD.

Az angolok és boerok közti fegyvernyugvás megkötése után a boerok, a „N. fr. Pr.“ jelentése szerint, 3 vezér és 3 angol tiszt egymással reggelizett. Az angol fisztekkel való érintkezésükben a boerok vezérei igen kevésé voltak közlekednek. Nehány tudósítás a boerok nagy hajlamát jelenti a békére, míg más jelentések szerint ragaszkodnak a legvégső ellenálláshoz a teljes függetlenség elnyeréséig. Wood tábornok Jokker boer parancsnoknak tudtán adta, hogy Laingsnek pozícióját a fegyvernyugvás lejárta után azonnal meg fogja támadni, ha nem köttetik béke. A londoni kabinet nem egyezett meg a boeroknak adandó békefeltételek fölött. A „Times“ örül az egyezség lehetőségén, de egyuttal azon is, hogy Roberts tábornok nagy baderóval erős impulzust képes adni a tárgyalásoknak. A „Standard“ nagy szomorúsággal veszi a birt, azt mondja, ha kitűnik, hogy Anglia a fegyvernyugvást kérte, akkor a kormány a legnagyobb gyalázatot kényszerítette az angol népre. A tory-lap nézete szerint a boerokat még mindig teljes megbódolása és Natal azonnali kiűritésére kell kényszeríteni és az angolok csak Pretoriában köthetnek békét. A „D. Tel.“ panaszkodik tör ki és kétségbeesve kiált fel, hova jutott Anglia, hogy az egész világ előtt kijelenti, hogy a fegyvernyugvásra vonatkozó teg-

Emilia hangja remegett, a mint az utolsó szavakat kiejtette. Gertrud szemei zavart kifejezéssel tekintettek barátójé arcába.

— Miss Emilia, szólott, kezdem azt hinni, hogy mindenkinek meg vannak saját gondjai.

— Mindenesetre Gertrud. Kétkedhetnél ebben?

— Nem gondoltam ezt soha. Tudtam, hogy nekem van bánatom és gondjaim, de azt hittem más mindenki boldog. Azt képzeltem, hogy a gazdag emberek mind boldogok és hogy bár kegyed vak, mi igaz, elég borzasztó dolog, azt véltem, hogy ehez hozzá van szokva, s e mellett mindig oly vidámnak, nyugodtnak nézett ki, hogy egészen bizonyosnak gondoltam, hogy kegyednek épen semmi nem okoz bűt és bánatot. — És Villiről is! előbb mindig azt hittem, hogy semmi le nem hangolhatja őt. Oly egyformán vidám volt örökké; de midőn nem volt állomása, láttam őt lelkeből sirni, s akkor is, midőn Treumann bácsi meghalt és ma ismét, midőn elutazása fölől szolt nekem, úgy el volt fogódva, hogy alig birt szólni a fájdalom miatt. És épen ezért miss Emilia, látva, hogy kegyed és Villi is bánatosak néha, s könyei folynak, bár igyekszik azokat visszatarítani, azt hiszem, hogy ez élet telve van megpróbáltatásokkal és hogy mindenkinek kijut része a bú és gondból.

— Ez az emberiség sorsa, Gertrud, s nem is várhatjuk, hogy másképp legyen.

— Ki mondhatja hát magát boldognak, miss Emilia?

A LÁMPAGYUJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Tizenhetedik fejezet.

Ki a boldog?

[Folytatás.]

Oh! Gertrud, Gertrud, az ily elválás legkevésbé sem kellene, hogy megszoromiton téged, oly sokkal fájdalmasabb dolgok is vannak még ennél a világon. Légy azért türelmes gyermekem; teljesítsd kötelességedet és talán el fog jőni számodra a boldog viszontlátás napja, mely gazdag kárpotlást nyújt a válás okozta szenvedésekért.

napelőtti közlemények az egész ország általános meglepődését fogják felkelti.

Persiai levél.

A kurd-persa harczterőről.

(A „Kelet“ eredeti tudósítása.)

Urmiah, jan. 20. 1881.

Tisztelt szerkesztő ur!

A nagy kurdistan tartomány nagyobbik részével az ázsiai Törökországhoz, a kisebbik Persiához tartozik. Nagy hegyvonal szeli át a tartományt s alkotja a két muzulmán állam határait. A törökök tartománya Sunni nevet visel, a Persiái Siáht, a mi felekezeti különbséget jelent, mint nálunk katolikusok és protestánsok. Itt azonban halálos ellenségek. A kurdok mind Sunnik és két felén laknak a hegységek, tehát Persiában is Törökországban is. Szép, bátor, jól fegyverzett lovas nép, de nagy rabló és csapás mindkét államnak.

Hazájuk csodaszép szép vidék, jó földjük és jó vizük s az egész tartomány egy gyönyörű kert Ázsiában.

Foglalkozásuk azonban a rablás, pusztítás és gyilkolás, a mit ők itt háborúnak neveznek. Az utócs és karavánok kisebb áldozataik közé tartoznak. Az európaiakat frengi vagy jinglesi néven hívják, s ha nem védik magukat, csak egyszerűen kirabolják. Ha azonban egy siah Perzsiából vagy Törökországból kezükbe kerül, a fejét levágják és lándzsára tűzik. Régi időkől fogva megtámadják ezek a siab városait és falvait és felmészárolnak mindent. Ha perzsa csapatok jönnek segítségül, a kurdok török területre mennek és ott rabolnak el mindent — különösen a barmokat és a nöket. A sajnálatra méltó török kormány pedig vagy nem akar, vagy nem tud segíteni s marad minden, mint ezelőtt volt.

A kurdok nagy számmal rendelkező néps és sok törzsre oszlik fel, mindenik saját feje alatt.

A legbefolyásosabb és a leghatalmasabb ezek között sheih (a szent), Obeid-Allah és második fia sheih Abdul-Kader.

Ha már most egy elegendő számú rablócsapat akar Perzsiába menni, akkor az öreg sheih, mint a mult nyáron tette, a következő fogáshoz fordul:

Összegyűjtött minden törzset s kijelentette nekik, hogy egy északa az isten megjelent előtte s kiadta a parancsot, hogy Perzsia trónját foglalja el s a kurd népet tegye nagygyá és gazdaggá. Az összes kurd törzsek Törökországban és Perzsiában mind fellázadtak, megtámadták a nagy Adjerbeidjan perzsa tartományt, melyet törökök, de perzsa siahoknak, hogy Tabrison keresztül Teheránba vonuljanak. 50 ezer emberből álló csapat pusztította el e sze-

— Csakis az gyermekek, ki megtanult alázatos és önmegadó lenni; ki a réá mért legnehezebb szenvedéseken is egy szerető atya kezét látja és ki annak akaratában megnyugodva, türelemmel viseli a réá mért terhet.

— Ez nehéz nagyon, miss Emilia.

— Nehéz, ugy van gyermekem és épen ezért vannak oly kevesen a földön, kik valódi boldogoknak mondhatók. De hidd el, ha szenvedéseink közepette is képesek vagyunk telve hittel, s gyermeki szeretettel istenhez fordulni akkor, ha a világ elkomorul és körülöttünk béke érzetével telhetik meg szívünk, s boldognak mondhatjuk magunkat.

Trudka elgondolkodva hallgatta barátójé szavait, s midőn ez este elhagyta őt, hogy nyugalomra térjen. vidámnak, s erősnek érezte magát, s ha a Treumann bácsi lelke valóban lepillantott réá ama fényes csillagból, melyet ő annyira szeretett, mennyei örömet érezhetett, látva álomba szenderült lánykaja arcán a nyugalom kifejezését látni.

Vilmos elutazásának ideje ez alatt gyors léptekkel közeledett, s Szullivánénak már csak egy hete volt hátra, hogy mindazon előkészületeket megtegye, melyeket egy anya kedvenczéért annyira elkerülhetleneknek tart.

Ezért mindkét keze tele volt dologgal, s Trudka, kit Emilia e néhány napra, míg a hajó útra kelne, elbocsátott magától, hogy barátainak segélyére legyen, szorgalmasan segített neki teendőiben. Villi egész nap nagyon el volt foglalva

Hirdetési díjak.

Egy négyzetű centiméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezmény: is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.) Haasensteint et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Bud a p e s t e n: Haasensto. és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések vételi irodája Budapeston Szervitátor 3. sz.

Ugyittitzi csikkek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

gény tartományt, borzasztó vérlázító módon! Tűz, rablás és gyilkosság kísérte nyomukat. A barmokat, értékes tárgyakat és a gabonát hazavitték. A férfiaknak, az asszonyoknak és gyermekeknek kivétel nélkül levágták a fejét.

Négy száz falvat és helységet perzeltek fel, semmisítették meg és metszték le az összes lakosság fejét. Mehemed-Abad, vagyis Mijandu-Ab (Kétvízköz) városában tizezerre ment az áldozatok száma!

A mig a tudósítás Teheránba érkezett, a pusztulás iszonytató volt.

A kis Urmiah huszezer lakóssal bíróvároska egy kis sereggel, vitéztől megvédelmezte magát, míg a sah hadserege megérkezett. Tabrisból és Teheránból rögtön megindultak a csapatok, melyeknek magvát egy ezred gyalogság és egy tüzeg ágyu képezte. A sah kívánságára öt osztrák-magyar tiszt kísérte e sereget, mint tanácsadók és az új sereg parancsnokai. Százötven geográfiai mérőföldet tett reggeltől estig, a sereg harmincezer emberrel, huszezer tevével, lovakkal, kérdőző állatokkal és szamarakkal. A tüzörség, többnyire nem levén utak, roppant nehézségekkel küzdöttek, de a perzsa sereggel egyttesen gyorsan visszavetette a kurdokat s kényszerítette őket, hogy zsákányaikkal hegyek közé fussanak. A mult év november 9-én a Teheránból és Tabrisból jövő sereg egyesült a kurd város Sandj-Boulagh előtt s ez, miután a vezetők és az összes fegyvertfogható lakosság megmenekült, megadta magát.

Most már kisebb csapatok által üldözöttek a kurdok havasaiik között. Főnökeik egyenlensége a lehangoltság s a közeli török határ miatt felhagytak a védelemmel s Törökországba mentek, a hol nem lehet őket tovább üldözni.

(Foly. köv.)

BELFÖLD.

Csáki Gorbó, 1881. febr. hó.

(Vöröskereszt-bál.)

Az ő Felsőeg Erzsébet királyné védnősego alatt álló vercakercszt-egylet csáki-gorbó fiókja által f. évi február hó 26-án rendezett sorsolással üszekötött táncvizigalom minden tekintetben sikerültnek nevezhető; ezen táncvizigalom sikeréért az elismerés első sorban fiók-egyleti elnök Válya Ferenczné ő nagyságát illeti meg, — a ki elvállalván a rendező-bizottság elnöki tisztségét — a közbejött akadályok daczára, a legkitartóbb buzgalommal fáradozott, hogy a táncvizigalom ne csak fényes anyagi siker arasson, hanem a legkellemesebben folyjon le, a mi valóban sikerült is, úgy hogy egy igen kedvesen töltött éj szép emlékével távozunk; a rendező bizottság többi tagjai, a kik hűlgyek és férfiakból állottak, szintén igen dícséretes buz-

irodájában, de az estét mindig övéi körében töltötte.

Egy ily alkalommal, alkonyatkor hazatérve, csak Trudkát találta otthon, anyja s nagyatyja elmentek volt hazulról, s mivel a lányka épen összehajtottá varrásait, míg lámpát gyujtnak, Villi így szolt hozzá:

— Jer Trudka, ha nem félsz, hogy megköttöd magad, üljünk le kiinn az ajtó küszöbére, mint a régi jó időkben szokásunk volt tenni.

Már nem sok ily nap lesz rendelkezésünkre, s tán soha sem is lesz többé alkalmunk ott ülni nézni, miként emelkedik fel a hold az utca szegletén álló vén ház kéménye fölött.

— Oh! Villi, szolt Gertrud, ne beszélj olyakat, hogy e régi helyen nem fogjuk ismét viszont látni egymást. E gondolat elviselhetlen előttem. Nincs egész Bostonban oly ház több, melyet annyira szeretni tudnék, mint ezt itt, e kedves vén roskatag házat.

— Magam is ugy vagyok vele, viszonzá Villi. De ha őt éven át oda leszek, százat egy ellenében mernék fogadni, hogy e helyen egész sor új kőházat fogok leltni, ha keresni találok ezt. Szeretném, hogy ne keljen ettől tartanom, mert tudom szívemet gyakran fogja a vágy megszállani e kedvelt vén ház után.

— De mi történik akkor anyáddal, s nagyatyáddal, ha e házat lerombolják?

— Az ember bajosan tudhatja, hogy bármelyikünk is hol leszen akkort, Trud-

galmat fejtettek ki a bál érdekében. Különösen elismerést érdemlő lankadatlan buzgalomuk Ábrahám Miklósné és Fekete Dánielné 6 nagyságuk, mint rendező bizottsági tagoknak, a kik az elnök 6 nagyságával egyetemben a virágokkal és koszorúkkal izlésteljesen feldíszített helyiséget igen csinos bálteremmé varázsolták át; az örököződ fénygulyákkal díszített és télizöld koszorúkkal körülvezt aranyrámás tájképek s tükrök, s azok mindenike fölött egy-egy télizöld koszorúba illesztett vereskereszt igen kellemes behatást tett a szemlélőre.

Nem voltunk ugyan felette sokan, de éppen elegendő arra, hogy egy minden ízében kedélyes vig mulatság létesüljön, a mire névze nagy befolyással volt azon igyekezete a rendező bizottságnak, mely szerint tapintatos eljárásával a több helyről összegyűlt közönséget jókedvben harmonikus és egy egészt képező társasággá tudta összehozni.

A szünet alkalmával megtartott s nagyobb részt közadakozás útján begyűlt tárgyak sorsolásával igen sok érdekes és csinos tárgy jutott a szerencse kegyeltjei részére. A 182 fős nyeményműtárgyra jásztott 420 sorsjegy. A nyeményműtárgyak között voltak kellemes meglepetések is, mint például Zilahról a Versényi Róza 6 nagysága által adott egy kis doboz, a melyben felbontás alkalmával egy darabka papíron ez áll: „a türelem rózsát terem“ s azután következnek a kibontás, a sok réti papír lassan-lassan leválik, s az utolsó papírba — midőn a kibontó türelme már-már fogyni kezd — begöngyölve egy szép rózsza; s volt még többféle ehhez hasonló érdekes nyeménymű. A csinosan felállított nyeményműtárgyaktól mindenki meglegedetten távozott, s a tánczosok türelmét kemény próbára tevő hosszas szünet után kezdetét vette az éjféli utáni csárdás, vagy négyszer-ötször megújráva, az igazi lelkesedés tetőpontját ekkor érve el.

A díszes hölgykoszorú között ott láttunk a bájos és kedves leányokban hagyomány szerintleg gazdag Szilágyi nehány szépét Zilahról, u. m.: Szilágyi Etelka, Versényi Róza, Szilágyi Bertha és Szilágyi Ilonát; ott voltak továbbá Beldi Anna, Demjén Berta, Fuszko Magda, N. Luiza, Harmath Terka, Butka Mari, Kovács Mari; az asszonyok közül: Válya Ferenczné, Ábrahám Miklósné, Fekete Dánielné, Pataki Dánielné, Bor-dor Károlyné, özv. Pethő Józsefné, Mihályi Ágostonné, Beldi Dénesné s többen.

A jókedv és szilumi nem akaró csárdások egész reggelig tartá össze a társaságot, úgy, hogy a gyertyák világát elhomályosítai kezdő felkelő nap első sugarai üdvözölték a sok szép tánczosnőt.

A bál anyagi sikerét illetőleg megjegyzem, hogy az egyet részére maradt tisztajövedelem 91 ft 52 krt tett.

a + b.

Torda, 1881. márcz. 9.

Torda-Aranyosmegye közg. bizottsága rendes ülését a mai nap tartotta meg főispán br.

ka. De ha ki kellend költözniök, remélem isten után, hogy akkor módomban lesz, ennél jobb lakásról gondoskodni számukra.

— Te akkor nem leszel itt Vill.
— Azt tudom. De értesítve leszek mindig felletek, s levélben mindazt megbeszélhetjük s elintézhettük.

Az olynemű lehető változásokra való gondolat nyugtalanít még legjobban ez egész elutazási ügyben. Azt hiszem, nagyon hiányozni fogok nekik, s sokszor nagy szükségük lenne reám. Nemde Gertrud, nem hagyod el őket s segélyekre léjesz mindenben?

— Én? szolt Gertrud meglepetve; oly gyermek, mint én, mit tehetne érettök?

— Ha öt, vagy meglehet tiz évet oda maradok, ez egész idő alatt nem maradsz mindig ily gyermeknek Trudka, és egy nőben néha inkább bizhatni, mint egy férfiban, kiváltképpen az oly derék, jóra-való nőben, minőnek te így érdekel jónna.

Nem feledektem el még, mily híű ön-feláldozással ápolatd Treumann bácsit betegségében, s ha elképzelem magamban, hogy nagyatyám vagy anyám öregség s betegségtől lesujtva támasz nélkül állandnak a világban, ilyenkor mindig reád gondolok, s azon remény táplál, hogy ha kell, mellettük leszesz, mert tudom, ha te vagy mellettük, nagyobb segítség lesz az, mintha én volnék ott. A te gondjaidra bízom tehát őket Trudka, bár most még csak gyermek vagy.

— Köszönöm Villi, — felelt Gertrud — hogy hiszed rólam, hogy mindent megteszek érettök, mi erőmtől kitelik

Meg is teszek valóban, míg csak élek. De villi, ők azon egész idő alatt, míg te távol leszesz, lehetnek a legjobb egészségekben, s én beteg lehetek s meg is halhatok — ki tudhatja ezt?

(Folyt. köv.)

Kemény György elnöklete alatt. Az ülés tárgyai közül első helyen megemlítem a főjegyző Rédi-ger Béla által szerkesztett alispáni jelentést, melyből kiténik, hogy az összesen beadott 713 ügydarabból 703 ellátattott, s így csak 10 maradt ellátatlan.

A központi börtönben volt a múlt hóban 10 fegyenez, kik közül márcz. 1-ig elbocsátattott 9. Tűzest csak egy fordult elő s ez is vigyázatlanság eredménye volt. A vagyon és szemelbiztonság mult hóban nagyobb mérvileg meg nem támadtatott.

Az árvászéki jelentés mult hóra névze az árvatügyek kezelését kellő rendben és nagy szorgalommal kezeltnek tünneti fel.

Fővoivos dr. Harmath Márton jelentése az egészségi állapotokra vonatkozólag nem mutat oly kedvező eredményt, mint az előzetti hónapokban, járványos betegség (roncsoló toroklob) Ar-Rakos, Pusztá-Csán s még nehány községben szörványosan fordult elő, míg Toroczko-Szt. Györgyön már járványos alakban tünnt fel. Febr. 11-től márcz. 15-ig e járványt megkapta 28 gyerek, kik közül meghalt 9. Örömmel jelezhetjük azt az orvosi jelentésből, miszerint kiszállásakor minden beteg házánál rendet, tisztaságot és gondos ápolást talált, és ez Thoroczky Sándor buzgalmanak köszönhető, miért a közg. bizottság jókönyvileg köszönetet intézett hozzá.

Az adófelügyelő jelentéséből kiténik az, hogy mult hó folytán 16706 ft 85 és fel kr. adó fizettetett be; hátrálékban maradt 199,947 ft 81 kr. Hadmentességi díj ezimén befolyt 870 ft 75 kr, hátrálékban van 47815 ft 54 és fél krajczár.

A tanfelügyelő szakavatott jelentéséből megemlítenék tartjuk azon elogadott indítványát, hogy a községekben iskolai vagyon ezimén felett ingatlan birtokok jövedelméről ezen-tul a községi előjárók a másnemű községi vagyontól elkülönített számadást tartozzanak vezetni.

Nem hallgathatjuk el továbbá azt, hogy a városunk mellett — ligetünk díszét s jó levegőjét eszközölőleg rendes körülménynek között med-rét megtartó Aranyos folyó a megindult jégtorlódások következtében nagymérvileg kiáradt, s nemcsak a büszkeségtünket képező, s általános-son ismert Aranyos hidját fenyegette veszéllyel, s nemcsak ligetünket borította el árjaival, de még azon felül Keresztes és Ar-Polyán községeket is — illetve lakossait rendkívüli szorongatott helyzetbe hozta — ugyannyira, hogy a különben is megyénkben most folyó sorozással elfoglalt alispán azonnali kénytelenítettett a veszélyben forgók segélyére — a helyszínen vezetett tapasztalatok alapján — lehető gyors intézkedéseket tenni, sőt a belügyminiszteriumhoz a pillanatnyi segély enyhítésére távirat útján 500 ft segélyért folyamodni.

Borzasztó nézni a gyorsan ugyan, de rendesen és tisztán folyó kicsiny Aranyost — a meddig a szem elláthat — mindenütt sáros hullámaival elterülve; de minthogy a lehető intézkedések megtéttettek, minthogy az Aranyos hidján felül torlódo jégdarabok szerencsésen megindultak, a hidat többé már veszély nem fenyegeti, s remélhetjük azt, hogy minden nagyobb veszély nélkül — a maga után hagyott nyomoktól eltekintve ismét rendes medrébe száll — mit óhajtnak is, hogy egy legyen!

Megjegyezzük különben azt, hogy a veszélyben forgó községekből többen kénytelenek voltak hozzánk — avagy másfelé — a hol nem fenyegette az ár — költözködni.

r. l.

Torda, 1881. márcz. 9.

(Az Aranyos áradása.)

Az Aranyos folyó roppantul ki van áradva — nagy károkkal fenyegeti a községeket, Aranyos Polyán, Keresztes, Egerbegy viz alatt; a tavalyi áradásnál ez nagyobb.

Az egész onnan eredt, hogy az Aranyos felsőbb részein a jég megindult, a végpontok felé meg nem mozdulva szilárdul áll; a Maros jege pedig 2 hét mulva se indul meg. Így a feltört s lejövő jég Egerbegy innen egy iszonytató torlást képezett; s az pedig a medréből kicsapva, előtűtötte a helységeket. A kiköltöztetés általános Keresztesen és Ar-Polyánban. Tordán a kincstár és a vállalkozó fakészletét megbontott ta és elsdortta. Az államut nagy rongálást szenvedett.

Ma éjszakára várják Krizist, a mely időre megérkezik a havas olvadása.

A tordai híres fahid veszélynek volt kitéve, mert a jégtorlódás alatta nagy volt. Hanem ma már át esett e bajon; a jég alóla elment s így feleslegessé vált a haragok összeverése is. a mit egy uraság a hid megemlékező szempontjából a közigazgatásnak ajánlott, s amaz elmulasztása miatt kárhoztatta azt

A közigazgatás önfeláldozóan teljesíti kötelességét; a kinek szeme van, az láthatja és így sok betenkedőnek illetéktelen kotnyeleskedése határozottan feleslegessé válik.

(d. é.)

Csáki-Gorbó, 1881. márcz. 6.

(Nyilvános számadás.)

Az 6 felsége Erzsébet királyné védaúskége alatt álló vereskereszt egylet csáki-gorbói fiókja által f. évi február 26-án rendezett táncvigalom összes bevétele tett 131 ft 34 krt, a melyből belépti jegyet, adomány és felülfizetés ezimén begyűlt 89 ft 34 kr, sorsjegyekből 42 ft. Kiadás volt 39 ft 82 kr. Levonva tehát a kiadást, a bevételből marad tiszta jövedelem 91 ft 52 kr.

A fentti összegbe felülfizettek: Válya Ferencz 2 ft. Ballok Károly 2 ft. Andrásai Rafael 2 ft. Versényi Róza 1 ft; adományoztak: Huszár Györgyné 1 ft. Kolesár Simon 1 ft. Roska Pál 1 ft. Id. Berenczei Miklósné 1 ft. Válya Dániel 1 ft. Hossz Gábor 1 ft. Sáhín Anna Izsákné 2 ft. Sáhín Kata Joáchimné 2 ft. Id. Sáhín Lukács 1 ft. Faragó József 3 ft. Borbély Mihály 2 ft. Jakobi Jakabné 1 ft. Bor-dor Károly 1 ft. Farkas János 2 ft. Vajda Jánosné 1 ft. Vass Berta 2 ft. Fogadják a nemes szívű adakozók egyletünk novében hálás köszönetnyilvánításunkat.

Egyuttal köszönetet monduuk a nemes ezél iránt lelkesedni tudó mindazon egyéneknek, kik a sorsoláshoz adott tárgyak által az egyet pénz-tárának jövedelmét hathatósan előmozdították.

A vereskereszt-egylet bárendező bizottságának megbízásából
Kovács Gerő,
vereskereszt-egyleti jegyző.

D-Sz. Márton, márcz.

Kis-Küküllőmegye közigazgatási bizottsága.

Márczius havi rendes ülésünk gróf főispán elnöklete alatt tartott meg. A bizottság választott tagjai közül a felfakadt utak nehézségei miatt kevesen jelentek ez ülésre, a hivatalból tagok — mint rendesen — úgy ez alkalommal is mind együtt voltak. Az ülés megnyitása után felolvastattak a távol maradt tagok igazoló jelentései, ezek közül figyelmet gerjesztett és fájdalommal vétetett tudásul báró Szentkereszti Györgynek bejelentett lemondása.

Az alispáni jelentés a megyei közállapotokat — úgy az állategészségügyet kielégítőknék tünnette fel.

Az administráció menetében lényeges akadályok elő nem fordultak; — a központi vezetése alatti iroda beadványi jegyzőkönyvére február havában 725 ügy érkezett, melyek el is intéztettek. — A népszámlálási munkálatok az országos statisztikai hivatalhoz beküldöttek. A számlálás eredménye szerint a lakosság száma 92 ezer, — tehát tiz év alatt 8161 főnyi apadás.

Árvászéki elnök kijelenti, hogy február havában 246 drb. beadvány érkezett az árvászékhöz, melyekből 30 drb. elintézetlenül jött át márczius havára — és felemlíti, hogy a szolgabíróknál tárgyalás alatt álló hagyatéki ügyekből a mult hó folyamán mi sem lett befejezve.

A kir. adófelügyelő előterjesztette, hogy február havában egyenesadók ezimén befolyt 27551 ft, mely 8332 ft-tal kedvezőlenebb a mult év hason időszakban elért befizetési eredményél, bejelentti továbbá, hogy a községek által bemutatott adókievetési lajstromok fölülvizsgálása, a rendelkezésére álló személyzet csekély volta miatt saját várakozásának sem felel meg, reméli azonban, hogy a felülvizsgálati munkálatokat kellő időben befejez tetheti.

A megye építészeti teendőivel megbízott kir mérnök előadja: hogy február havában 296 kavicsbasadó lett az utakra kiszállítva, — és 68 kézi napszámos használtatott utmunkára — bejelentti továbbá, hogy a megye elsőrendű utain a kilométer fák felállítottak — ezek szerint — különböző utvonalaik hossza a következőkben lett kimutatva u. m. a) radnót-medgyesi utszakasz 35,827 km. b) Balavásár-balázsfalvi 72.186 km. c) F.-Kápolna-N.-Csereg 11.200 km. d) Hédertágya-Erzsébetváros 26 km. tehát összesen 145-213 kilométer vagyis 19.14 mérföld. Mint-hogy a megye területén elvonuló államutakról előterjesztett jelentés meg nem emlekezett, felkérte a kir. építészeti hivatal, hogy az azokon folyó vagy tervezett munkálatokról, a helybeli kirendeltség útján havonkénti jelentését tegye meg.

A megyei főorvos a közegészségi viszonyokat kedvezőnek tünnette fel; a roncsoló toroklob — ugymond — előfordult egy pár községben, de csak szörványosan és kedvező lefolyással.

A kir. ügyész a letartóztatottak egészségi viszonyait, ellátását és élelmezését szintén kielégítőknék mondja.

A havi jelentések befejezése után kir. tanfelügyelő felolvassa a közoktatási minis-ter-ek a tanítói nyugdíjárulékok behajtása tárgyában kibocsátott rendeletét, mely szerint a kiirt járlékok, ha a községi előjáróság az év folyamán alatt be nem hajtáná, az előjáróságon megve-endők. A bizottság ugy találta, hogy a minister ezen intézkedése nincs egybehangzásba az 1871. XVIII. tez. és az 1876. évi XV. tez. a községi előjárók kötelességét és felelősségét megállapító rendelkezéseivel. De különben is azt, hogy a fizetőköteles helyett az előjáró vagyonára vezetessék a végrehajtás, csak azért, mivel a ki-

irt járulékl felhajtását nem eszközölte, igazságos és indokolható intézkedésnek nem tartván, támaszkodva az 1876. évi VI. tez. 63. §-a e rendeletnek módosítására kérte fel a ministert.

Az országos statisztikai hivatal arról értesítette a bizottságot, hogy a nagy különbözet, mely az idei, s 1870. évi e megvétel illető népszámlálási eredmény között mutatkozék, azon föltevésre enged következtetést, hogy a számlálási mivelet végrehajtásában lényeges hibák történtek, melyeknek megvizsgálására hívja fel a bizottságot,

A közigazgatási bizottság maga részéről is a vizsgálatot szükségesnek ismervén, anak mikénti megjelése módozátára névze felterjesztést intézett a statisztikai hivatalhoz.

A magánlevelek legnagyobb részben adóügyi beadványainak elintézésével az ülés d. u. fél 1 órakor véget ért.

KÖZEGÉSZSÉGÜGY.

Abetegségek felismerése hajdan és most.

Az orvos-természettudományi társulat 1881. febr.

12-én tartott estélyen előadta

Dr. Purjesz Zsigmond,

a belgyógyászat egyetemi tanára.

A legmagasabb természeti ösztönök egyikének eredménye az, hogy kerüljük a halált. Ha egészségtünk csorbát szenvedett, ha életünk veszélyeztetve van, természeti ösztön az, mely bennünk segélykeresésre késztet, s a természetnek az emberekre névze lyós berendezése, nem csak segélykeresésre késztet, hanem egyszerűen azon reményt, hogy minden betegségnek kell a megfelelő gyógyszerrel bírn, szívünk legutolsó lüktetésig nem hagyja kialudni bennünk, mely remény képezi számos évek hosszú során sínylődo embertársaink egyedüli vigaszt és menti meg a szomoru kétségbeeséstől.

Ezen hatalmas ösztön létézett mindenütt és mindig s innét van az, hogy a mennyire ösmerteik az emberin nem történetében visszavezethetők, nyomára akadunk annak is, hogy orvosok voltak. Ne méltóztassanak szavaim szó szerint értelmezni: orvosok a mai értelemben t. i. szakképzett egyének, kik hosszas előtanulmányok után, embertársaik veszélyein való enyhítést tűzték volna ki életfeladataikul, csak a culturalis fejlődés későbbi szakában találunk.

Mielőtt még egyesek kizárólag foglalkoztak volna a gyógytannal, a betegnek fordultak ahoz, kiről azon hit volt elterjedve, hogy jártassággal bír a beteg kezeléshez. Így p. Homerban számos oly adatot találunk, melyből kitetszik, hogy Achilles nem csak értett a sebbezéshez, hanem Patroclus barátját is beavatta eme titokba, s e botanica még ma is az ő tisztelőitőre nevezi az egérfarku cicizkórót Achilleának. — Számos ottani népről tudjuk, hogy makacs betegségben szenvedőket, jártabb utcaikon helyezték el, hogy ha talan a járókelők közül valaki jó tanácsosul látta el, s a fölött nem csodálkozhattunk, mert a mi természeti ösztön a segélykeresés, ép oly áldásdás adománya a természetnek az, hogy embertársaink szenvedéseit nem nézhetjük tétlen.

Ily higgadtan a régiek azonban csak egyesek bajait tekinthették; más irányt kellett gondolatmenetüknek venni, mihelyt a betegségek tömegesen, járványokban, léptek fel. Ezeket, mint a nagyobb mérvű természeti jelenségeket általában természetfölötti befolyásnak tulajdonították, mi ismét vallási érzületek keletkezéséhez vezetett. Másrészt pedig ösmertek, hogy a haláltól félelem sokkal inkább hajlamítja az embert természetfölötti segély igénybevételére, mint tenné azt, ha a felett, ha a halál után mi következik, ösmerteink megbízhatóbbak volnának. A halál után törtéendők általában oly távol esnek ösmertektőlünk, hogy nem csodálkozhattunk, ha a legbátrabb szív is remegni kezd, midőn eme szót, bizonytalan jövőt hirtelen látja maga előtt.

Önkényt következik ebből, hogy a népek a betegségeket rendesen az Istenek különös befolyásának, de leginkább azok haragjának tulajdonították. Ily felfogás mellett természetesen, minden betegségnek legjobb gyógymódja volt a haragvó Isten kibékítése. Addig, míg az Isten-ség fogalmával összekötött tulajdonok, mind megannyi külön Istenben lettek személyesítve, a gyógyítást is külön Istenre kellett bízni; maga a gyógytudomány az Isten tisztelt egy nemévé válik, melynek legezlszerűbben lehetett egy külön e célra szentelt helyen — a templomokban — véghez vitetni; s kik lettek volna erre alkalmasabbak, mint az Isten különben is felkent szolgái, a papok; ők tehát a közvetítők a beteg és Isten közt, és ezért van az, hogy a régibb népeknél az első orvosok nagyrészt papok voltak.

A papoknak érdekében volt ezen felfogás conserválása, nagy befolyást biztosított ez nekik az emberek felett, kik, mint betegek, leginkább voltak hatalmukban. De másrészt, miután egyedül ők foglalkoztak a betegekkel, tényleg ők voltak azon helyzetben, hogy tapasztalatokat szerezzek, esetleg célszerű tanácsosul lássák el a beteget. Hogy ily körülmények közt az orvos igen szeretett a pap csalhatatlan nim-

busa alá rejtőzni, ezt a t. hallgatóság csak természetesenek fogja találni.

Az egyptomiaknál Osinis és ennek nővére és egyszerűsind neje voltak a legbiresebb gyógyistenek; hozzájuk zarándokolt a szenvedők nagy tömege; sőt mint látszik, izléstük annyira ki volt fejlődve, hogy a ma divó speciálistákat is megelőzték, a mennyiben csaknem minden testrésznek külön istene volt. A szigoru kasztrendszer következtében csak a papi orvosok fiaí lehettek ismét orvosokká, mely célból, az istenektől származó tant, mely Amboch név alatt részét képezte a hermeticus könyveknek, meg kellett tanulniok, s jaj volt annak, ki rendeléseiben az ott előirt szabályoktól eltért.

Sőt Görögországban is akkor, midőn Herodott történetét írta, midőn volt egy Phidiassa, Socrate, az orvo-i tudomány még nagyon is bűbös korát érte, még akkor Asklepios, mint gyógyisten nagy becsben állott. Hygea és Pan-nokcia leányával; az ő templomaikhoz, illetőleg az ott szolgáltatott tevő papokhoz zarándokoltak a betegek.

Az iseni tisztelet a legnagyobb raffinement-val volt rendezve; a templomok a legszebb, legkisebb vidékeken, tünde források közelében voltak felépítve; a betegnek, a megkezdendő kurához nagy előkészületeket kellett tennie; fürdés, bűjtölés, mindenemű illatos szerekkel való füstölés képezte a bevezetést; ekkor egyik pap körülvezette a beteget a templomba, elbeszélve neki azon számos beteg történetét, kik itt gyógyulást kerestek és találtak, nem feledkezve meg a közszemlére kitett ajándékok megmutatásáról, melyekkel a gyógyultak az Isteneknek hálálkodtak.

S midőn így a beteg képzelete fel volt csigázva, a bízalma erősödbött, magára hagyatott és a templomi álom, mely alatt különféle álmokép-ek mutatták a betegnek a javulás útját. Ezen álmoképek magyarázata azonban ismét a papnak hatáskörébe tartozott, ki nek az előbbi társalgás alatt elég alkalmá volt emberét fölismerni és az álmoképeket annak megfelelőleg magyarázni.

Ha a gyógymódnak sikere nem volt, ám bánja a beteg, miért hite és bízalma az Istenekhez erősebb nem volt.

Asklepios papjaiból később egy szerzet keletkezett, melynek tagjai azonban nem voltak papok, kizárólag orvosi teendőkkel foglalkoztak és Asklepiadák iskolájának nevezettek, mely szerveztetébe a tanulók már 10—12 éves korukban felvétettek, hogy az orvosi tudományokba beavattassanak.

A mint a görögöknél az orvostan elhagyta a templomok boltozatoss hajlékát, lehetetlen volt, hogy azzal a bölcseségek — kik a görög nép életében oly beható szerepet játszottak, — ne foglalkoztak volna. Így látjuk a joniai iskola egyik hőseit, ephesusi Heracleitost azzal foglalkozni; szerinte minden létezőnek ősanagya a tűz és a legfinomabb részecskék vonzalma szolgáltatja az egészséget, azok ellenszenve a betegségget. Ugyanezen iskola egy másik képviselője az agrigenti Empedocles; szerinte az emberek, állatok, növények, mindmegannyi daemonok, melyek bűnteteskép időznek a földön, hogy bűnhődésük után ismét visszatérhessenek Sphairosba az Istenek lakhelyére, bonnét számítottak.

Számos ily példával bővíthetném meg előadásom, de szives türelmükkel annál kevésbé akarok visszaélni, miután, már az eddigi felhóztakból is, eléggé kiténik, hogy minden, mit eddigi orvosi tudományának neveztek, tulajdonképen nem volt egyéb a papok titkos bűvészkedésénél vagy bölcseségek önalkotta, a külvilágban alapot nem találó rendszereknél.

Ha azt kérdené tőlem a t. hallgatóság, hogy miben különbözik a mai orvosi gyakorlat a régi től, ugy kétségtelen, hogy a szerint, a mint más szempontról indulnánk ki a differenciázásban, más volna a felelet; a gyakorlati életet véve kiindulási pontul, a modern orvos iránt támasztott egyik legfőbb követelmény minden-esetre abban állana, hogy mielőtt valamely beteg kezeléséhez fog, igyekezzék a betegséget felismerni. Bővebb indoklásra nem szorul annak magyarázata, hogy valamely szervezet hiányait pótolni, rendezni, hiába igyeksztünk addig, míg ama hiányok mibenlétére névze tisztába nem vagyunk. Oly egyszerű igazság ez, melyről azt kelencsináltunk, hogy annak tudata soha sem hiányzott az orvosoknál és mégis, ha visszapillantunk a gyógytan történetére, azt találjuk, hogy az évszázadokon át uralkodó irányok nem voltak egyebek több-kevesebb cicizomával körülvezt dogmáknál, melyek közé vegyült egy-egy józan gondolat, de melynek további fennállása, vagy a többiekkel való elbukása a véletlen dolga volt, miután a következő irány ép oly kevésbé igyekezett alapját a természetnyujtotta alapokba keresni, mint az előbbi, már pedig, anyagi dolgokban — s ki kételkednék ma azon, hogy a betegségek, még akkor is, ha szellemi alakban nyilvánulnak, az anyag elváltozásában lelkei talajukat, tehát ismétlem, anyagi dolgokban hiába keressük az igazságot addig, míg magát az anyagot nem tesszük annak minden tulajdonságaira névze vizsgálódásunk tárgyává.

Méltán csodálkozhattunk a felett, hogy ösmerteink egy utoni őregbítése oly későn lett az orvosok közös birtokává, csodálkozhattunk

annál inkább, mert élt Görögországban egy férfi, ki nem csak fölismerte azon utakat, melyen az orvosi tudománynak haladni kell, hogy az emberiségnek hasznára legyen, nem csak felismerő — mondom — hanem fennen hirdette azt, iskolát alapított és számos követőkre is talált.

Görögországban azon idő, midőn az politikailag és irodalmilag elérte virágzásának tetőpontját, midőn a perzsák elleni háború győzelmesen lett befejezve és ama szomorú testvérháború, melyet peloponnesusi-nak neveznek, még nem kezdődött, midőn költő, bölcsész, művész egyaránt kezdött a győzelmi babérról, szellemi vesenyt kapozva, minőhez hasonló elbűnös nagyságra nézve, ily szűk teretűnön egy századnak népe sem látott, a legjobb alkalom volt oly genius fellépésére, mely hivatva volt annak kimutatására, hogy mily elvek lesznek ezután mindenkorra az orvostanban irányadók.

Eme genius, a már életében nagynak nevezett, 460-ban Kr. e. született Hippocrates volt.

Nem örömet mondok le ezen férfú élet-történetének vázolásáról, melyből kitűnik mindazon nagy és szép szellemi tulajdonok, melyekkel a természet őt megáldotta, s melyek közt az őnzetlen emberszeretet nem az utolsó helyet foglalta el; kitűnik azon óriási házag, mely a természeti tűnemények megfigyelésére, azok kellő értelmezésére nézve közte és elődei közt volt; eléggé kitűnik különben H. érdeme, ha mai tárgyunkra nézve csak annyit említek fel, hogy mindazon a betegségek felismerését célzó vizsgálati módokra, melyeket tárgyalgós vizsgálati módoknak nevezünk, és melyek nélkül betegkezelést ma képzelni sem lehet, ő volt első megalapítója; ő volt az első, ki érkeivel igyekezett a betegségek tüneteit felfogni, azt a rendes viszonyok nyújtotta adatokkal összehasonlítani, hogy a rendest, egészségest, a kórosotól, a betegestől külön választthassa.

Ámbár Hippocrates oly nagy befolyással volt az orvosi tudományra, hogy mondhatni annak irányát mindenkorra megszabta, és ámbár kortársainál is nagy becsülésben és tisztelésben részesült, tanainak utóhatása mégis igen rövid tartam volt; nem kereshető ennek oka másban mint azon körülményben, hogy ki józan felfogással, az észleleteknek egyszerű értelmezése, minden speculatív eljárásról tartózkodása, oly anynyira eltért a görög nép szellemétől, mely mindehhez inkább birt hajlammal mint a természet-tudomány gondolkodásmódhoz; s tényleg azt látjuk, hogy az általa fejlesztett termékeny csírák eimotetve maradtak és új virágzathoz nem jutattak addig, míg Bacon a 17. században, ki nem mutatta azon ösvényeket, melyeken a természet-tudományoknak haladni kell, hogy az igazság keresésében célt érjenek. Bacon fellépése után lett különösen hangsúlyozva, miszerint az orvosi tudományok is a természet-tudományok sorába tartozva, itt is a józan tapasztalat nyújthatja azon adatokat, melyekre a tudomány fektetne biztosan építhető forrást.

Ez oka egyszersmind annak, hogy melőve azon sok időt, mely Hippocrates és Bacon közé esik mintegy természetes összefüggésben kívánom a t. hallgatósággal megismertetni azon utakat, melyek a betegségek pontos felismerését lehetővé teszik.

Előbb már felemlítém, miszerint Hippocratesől tanultuk a betegségek felismerésére nézve érkeinket használni. Ugy mint ő, mi is a látás, a hallás és tapasztalási érzéket alkalmazunk leginkább, de míg neki, a természet-tudományi ismeretek akkori fejlettsége miatt meg kellett elégedni ezek egyszerű használatával, addig mi mindennemű eljárásokkal fokozzuk érkeink használatosságát, ugyanannyira, hogy a test legmélyebb rétegeiről oly pontos képet alkothattunk magunknak, mintha azt közvetlen szemlélésnek tehetnők tárgyává.

Az akkori vizsgálat technikája és a mai közt körülbelül azon arány van, mint azt mindennapi életstílusjegyeinkre nézve találjuk a mulatokat összehasonlítva a jelennek. Ma gondolatainkat ezer mérföldnyi távolságra tudatni, a villamosság segítségével, egy pillanat múlva; ezelőtt még a leg hatalmasabb tízeretei is — ha minden akadályt sikerült nagy áldozatok árán elgördíteni — ezredrésznyi akkoraútra, csak hetek hónapok múlva jutottak el. Míg p. ezelőtt a látás-szervvel vizsgálat tárgyát csak az képezhette, a mi szabad szemmel feltűnt, addig mi ma görcsűvek segítségével fokozzuk szemünk erejét annyira, hogy a tárgyakat ezerszeres nagysággal nézzük, mi által, hogy csak egy példát hozzak fel, meggyőződünk, hogy a vér nem egynemű folyadék, hanem híg anyag, melyben millió meg millió kerek testecskék uszálnak az ugynevezett vörtestecskék; melyekről további nézetnél megtudjuk azt is, hogy maguk ezen testecskék is kétfélék, t. i. vörösek és fehérek; de meg is számlálhatjuk őket és azt fogjuk látni, hogy ezek száma nem egyenlő, hogy körülbelül 300—400 vörös vérszélre esik egy fehér.

Ettől aköz, hogy a vér megbetegedéssel felismerjük, csak egy lépést kell tennünk, mert tudva egyszer azt, hogy rendes viszonyok közt 400 vörös résztestre egy fehér esik, betegnek kell mondanunk a vért, ha azt látjuk, hogy ama viszony megváltozott és például 10—20 vörös résztestre jut egy-egy fehér. És tényleg van is

egy ily veszélyes betegség, mely fehérvértiségnév alatt ösmeretes, s melynek felismerése természetesen pusztá szemmel merőben lehetetlen.

A régiek a test üregeinek vizsgálatainál megelégedtek a szájjár és nyelv megtekintésével; ma is gyakoroljuk ezt, de mennyire eltér eljárásunk attól, melyet csak 50 évvel ezelőtt is használtak; tükörök segítségével nem csupán a szájjár tesszük megtekintés tárgyává, hanem a fény visszaverődés tulajdonságait ismerve, úgy igazgatjuk azt, hogy a géget, a hangadásra szolgáló képleteket, a hangszalagokat teszi láthatóvá és betekintést enged a légcső mélyebb részeibe. — Gyomorbetegknél, régente az orvosnak úgy, mint azt a laicus ma is teszi, meg kellett elégedni a nyelv megvizsgálásával, és a mint az be volt lepedéssel vonva vagy nem, megtekintte következtetéseit a bántalom természetére nézve; ma ezt koránt sem tartjuk kielégítőnek, hanem pontosan meghatározzuk a gyomor nagyságát, sőt a gyomor belsejéből alkalmas eljárás segítségével, annak emésztő nedvét kivéve, vizsgáljuk úgy vegyileg, mint görcsűvel, valamint kísérlet által nézzük, ha képes-e emésztetni, s ha hiányt tapasztalunk e részben, felderítjük, hogy miben rejlik az.

(Vége köv.)

A „KELET” magántávíraitai.

Budapest, márcz. 11. A képvisei lőház mai ülésében a pénzügyi bizottság előadója bemutatja a budapesti egyetem orvostudományi épületeinek folytatólagos kiépítéséről szóló jelentését, mely Trefort miniszter indítványára az osztályok mellőzésével fog napirendre kitűzteni, folytatja a budapesti rendőrségről szóló törvényjavaslat általános tárgyalása. Szederkényi Nándor a törvényjavaslatot nem fogadhatja el a részletes tárgyalás alapjául, mert az a mostani alapon nem módosítható czélszerűen, s mert az, mint hatalmi tulterjeszkedés ellenkezik a közjog elveivel és a hatósági autonómiával. Szilágyi Dezső hibáztatja a kormányt, hogy a közigazgatási felelősséget behozatalát három év óta ígéri, de eddig e téren nem tett semmit. A rendőrség visszaélése elhárításának bizonyítékaként a rendőri funkciók szétválasztását tekinti. Élesen bírálja a javaslat egyes intézkedéseit és fentartja magának azok javítására célzó módosítások beadásának jogát. Elfogadja általánosságban.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. márcz. 11.

Helyi hírek.

— **Az árvíz-veszély,** mint jelzők egészen megszűnt Kolozsvárt; a lakók visszaköltöztek s a tornavivodában is csak 8 család veszti igénybe az ingyen szállást. De ma és holnap ezek is haza költöznek, s hétfőn már kezdetét veszi a rendes tornaoktatás. Tegnap azonban meg 402 egyennek osztott ingyen meleg ételt és kenyert a város.

— **Az árvíz.** Hatóságunk ma délben kapta a hivatalos értesítést, hogy a kutyfalvi hidat elszakasztotta, s magával ragadta a megáradt Maros. Ennek következtében a vonalon a közlekedés Marosvásárhely és Torda között megszünt.

— **A folytonos** esőzés és olvadás következtében nemcsak a mi Szamosunk, hanem majdnem az összes erdélyi folyók áradásban vannak. A Körös, Aranyos, Kis-Maros, és Nagy-Küküllő folyók a keleti vasutvonalattól helyen annyira megrongálták, hogy e miatt a közlekedés folytonossága több helyt megszakadt. Így Kocsárd és N.-Enyed között csak átszállás mellett lehet közlekedni. Gerendánál pedig a vasúti hidat az Aranyos annyira megrongálta, hogy tegnap már nemcsak hogy a vonatot nem mentek egészen reá eresztini, hanem a gőzmozdonyt sem és csak az egyes vagonokat tolták át a másik partra, honnan új mozdonyt mentek tovább.

— **A „Kolozsvári” polgári Dalegyet** mint már említettük, e hó 13-án tartja tánczeccal egybekötött dalestélyét a városi „Redoute” termében. A műsor a következő: 1. „Dala fiúk” Vocalkát. 2. „Népdalok.” 3. „Falu végén kurtakoresma” Wuschingtól. 4. „Népdalok” Palotásitól; éneki Wildner János ur működő tag. 5. „Székely harszidál” Woodkától. 6. „Oroszlán ébredése kónsoltól. Zongorán előadja: Fröhlich Riza k. a. 7. „Négyes-Szóla Thern Károlytól. 8. Dalárinduló. Erkel Ferencztől. A rendezők buzgógn fáradoznak, hogy minél sikerültebbé tegyék e mulatságot, és hiszik is, hogy a kik részt vesznek benne, kellemes időtöltést szereznek maguknak.

— **A os. kir.** közös hadügyminiszterium elhatározta, a fischau katonai árvaaházból kilépő és hadi szolgálatra alkalmatlan 14 éves, 8

polg. iskolai osztályt végzett növendékeket, gyári, de leginkább kereskedelmi és kisebb kézműipari vállalatoknál tanonczként elhelyezni. Alólírt kereskedelmi és iparkamara felhívja tehát a nagyméltóságn földmívelési, ipar- és kereskedelmi miniszter urnak ez évi 6207 számú leírása értelmében az érdekelt gyár-, kereskedés és kisebb kézműipar tulajdonosokat, hogy esetleg e kamara előtt nyilatkozn sziveskedjenek, hajlandók-e ily növendékeket vállalatuknál tanonczként s a tanonczidőt és díjat illetőleg mily feltételek alatt alkalmazni? A kereskedelmi és iparkamara. Kolozsvárt, márczius 10-én 1881.

— **Több világoasság!** Már másod-harmad napja, hogy az est beálltával pokoli sötétségben botorkál egész kolozsvár. Ha a hold a számára megszabott időben megfellekzik kötelességéről, s nem világít a lakosságnak, akkor a gázgyár is meg a magáéról, s akár leltethetik a sötétben az embert lábáról a nyilvános utcákon: Több figyelmet és több viágoasságot kérünk.

— **Kellemes expedite** kolozsvári ügyészség tegnapelőtt, egyik közeli faluba szándékozott kiszállani, s a mint három lovas szekerikkel még a város határában arédes uton hajtanak a kajántói patakra, egyszerre eltűnik alóluk a szilárd talaj s ló, szekér a benne ülőkkel együttesen a szokatlanul megáradt patakba zuhan. Az emberek szerencsére minden nagyob sértülés nélkül kigázoltak, de az egyik ló a hullámok közé vesztett.

— **Betöréses lopás.** B. S. órásmester bornyomái nyaralójába ismeretlen tettesek f. hó 9-én éjjel betörték, több ruha-, ágyneműket, befőtteket és porcellánedényeket elloptak. Károsult által gyanúsított egy embernél a rendőrség motozást tartott ugyan tegnap este, de eredménytelenül. Hátrányára van a megindított nyomozásnak az, hogy noha károsult már tegnap délben értesítve lett a betörésről, mégis csak tegnap este tett a rendőrségnél jeletést.

— **Köszönetnyilvánítás.** A helybeli ipariskolák költségeinek fedezésére a folyó tanévre is „kolozsvári takarékpénztár” 100 ft, a „kolozsvári kisegítő takarékpénztár” szövetkezet” 50 ft segélyt voltak kezyesek adni. Továbbá tks Székely Miklós gyógyszerész ur, ki ipariskoláinkkal kezdettől fogva minden évben érezetett hazafias pártfogását, a f tanévre is állandóan felajánlt 20 ft adományát részint tanszerek beszerzésére, részint a jobb tanuló jutalmazására” beküldötte. — Végre a helybeli tisztelt ipartársulatok közül az ipariskolák segélésére alapszabályaik által kötelezett tiszta jövedelmök 10%-ban az ács, kőtaragó és kőműves társulat 10 ft: a lakatos, tveges társulat 10 ftot, a cipész társulat 17 ft 18 kr. voltak szivesek a f. tanévre adományozni. E hazafias adományokért fogadják az igen tisztelt adakozók a nyilvánosság terén is hálás köszönetünket. Kolozsvárt, 1881. márczius 11-én. A felügyelő bizottság nevében Kiss Sándor igazgató.

Hazai hírek.

— **Nyilvános halálköszönet.** Alólírott a nagyszabeni kir. kath. Terézvárvaház tanító testületének 1881. január 25-én tartott értekezlete alkalmával nyert megbízás folytán a nevezett tanítói testület nevében K. Papp Miklósné ő nagyságának azon szíves áldozatkészségért, melytől indítatva ő nagyság az árvaaházi tanítóttestület kezdetleges könyvtárát 20 önálló vegyes tartalmu művel 50 ft o. é. szaporítani sziveskedett, Tartsa meg az ég ő nagyságát a küző és a népnevelés ügyének előmozdítására. Nagy-Szeben, 1881. február 2-án. Szanthó Mihály t. ért. jegyző és könyvtárőr.

— **A királyfi** Palaestintinában. Jaffából, Jeruzsálem kikötőjéből jelentik, hogy a „Miramare” hajó nem fog e városban kikötni, mivel ott alkalmas kikötőhely nincs, hanem a nyílt tengeren vett horgonyt s a királyfi és kísérete dereglyén fog partra szállni. A szent földre lépések a királyfi a jeruzsálemi osztrák főkonzul üdvözli, továbbá e város kormányzója a szultán nevében, s aztán a jaffai ferenczi klastrom priorja a palaestinai katolikusok nevében; s ez utóbbi egyszersmind ányújtja neki a szentkezreszt megcsókolás végét. Ezután a trónörökös és kísérete gyalog a ferencziek közeli klastromába mennek, s ott megszállnak. Este a klastrom refectionumában nagy lakoma lesz, melyben a klastrom főnökei is részt vesznek. Előbb azonban a királyfi a Jaffában lakó osztrák alattvalókat fogadja. Másnap reggel lesz a Jeruzsálembe ut. zás, mihez a szükséges lovakat az osztrák főkonzulátus szerzi be. A legközelebbi állomás Ramleh, (a bibliai Ráma, a hol Sámuel próféta született) s itt a királyfi szintén a ferenczi barátok klastromában száll meg, mely 1240-ben alapítottat. Itt a jeruzsálemi patriarchának egy küldötte fogja a királyfi üdvözölni. Következik Lastrum állomás, hol esetleg meghálnak. Innét az utazók Karjat-El-Anabha mennek, hol Jeruzsálemből jövő üdvözöl küldöttegek már gyülekezni kezdenek.

— **Tömeges** névmagyarosítás. A napokban mintegy 25—30 fővárosi fiatal ügyvéd (izraeliták) értekezletet tartottak, s elhatározták, hogy együtt és egyszerre folyamodnak névmagyarosításért. Az illeték ebbeli kérvényüket már be nyújtották az illetékes hatósághoz.

— **Égi tűnemény.** Érdekes égi tűnemény volt látható február 14-én este Denverben, Columbia tartományban. Midőn a hold fölkel, minden irányban fényes fénysávokat lövelt ki; e sávok csakhamar eltűntek, mire az égboltozaton négy mellékhold tűnt fel, négy gyönyörű holdiv kíséretében, később a holdívek u. n. hold udvarrá változtak át, a mikor a hold és mellékholdak egyenlő távolságban voltak a gyűrűtől. Az udvar mindinkább kisebbedett, míg nem közvetlenül a hold közelébe érkezett és a mellékholdak a fénygyűrűn kívül voltak láthatók. Tíz óra felé a holdudvar eltűnt és nemsokára a mellékholdak sem voltak láthatók.

— **Árvíz Aradmegyében.** A Fekete-Körös Talpas és Vadász közt a Körös-szabályozó gátjait több helyen keresztültörtö és a szántóföldeket elöntötte. A Fehér-Körös pedig Szőlős község határában szakítá el a községi gátat és árasztá el a mezőket. A víz eddig belterületre nem hatolt s — mint az „Alföld” írja — minden csak attól függ, hogyan tudják az átszakadt gátakat idején restaurálni, hogy nagyobb veszély ne érje a sokat szenvedett Erdőhát-vidéket.

— **Gyilkos község.** Élesdől közlik a következők történetét: Még 1878-ik nyarán a viresologi uradalom poros erdő-mesterét orozva megölték. Az erdőmester épen Váradról jött haza; a mint szekerén egy erdőn keresztül haladt, golyó fityölt el tőle mellett, de nem igen vette számba, azt hitte valami vadorzonak a sötétben eltévedett lövése. Alig haladt azonban pár lépessel tovább, egy másik golyótól hátba találva, lerogyott a szeker fenekére. Csak tíz napi szenvedés után halt meg ugyan, de mint közbecsülésben álló ember senkire sem gyanakodott s a megindult nyomozásnak nem tudott semmi kiinduló pontot adni. Befogtak ugyan vagy 40 viresologi embert, de minthogy semmit se lehetett rájuk bizonyítani, az élesdi járásbírósg ismét szabadon bocsátotta őket. A napokban azonban új esemény történt, mely az egész rejtélyes esetet kideríti. A viresologi erdőn egy oda való ember fát orzolt, s midőn rajtakapva a csöszök meg akarták zálogolni, o szavakra fakadt: „Várjatok csak: tudom, ki lötte meg a porost!” Erre a csöszök neki estek, agyba-főbe verték s vérében fekvő ott hagyták az erdőn. Az ember éjjelén feltápaszkodott, bevészorgott Élesdre, s ott a következő jelentést tette: 1878-ben az erdőmester, mint az uraság megbízottja, sürgette a tagosítást. A lakosságnak (csupa oláh paraszt) ez sehogy se tetszett, s ezért böles községi előjáróság vezetésé alatt hivatalosan elhatározták, hogy az erdő-mestert ölteszik láb alól. Mint hogy a maguk lövésebe nem bíztak, három erdőcsösz fogadtak fel az orgyilkosságra, fejenként 100 frtót. A 300 forint az előjáróság, csak úgy mint a többi községi adót, a földtulajdon arányban kivetette, a ki fizetni nem tudott, attól zálogot vettek, egy embert plane mega is exekáltak. A terv, mint már elbeszéltük, sikertült. E jelentésre Szervánszky László esend-biztos 8 pandurral rögtön Viresologon termelt, hogy a fő czinkosokat elfogja. A falu lakossága e hírre összéroffent s fenyegető állást foglalt el az igazság embereivel szemben. Csakis a csend-biztos tapintatosságának köszönheti, hogy az elfogatásokat komolyabb konfliktusok nélkül lehetett végrehajtani. Élesdre eddig husz foglyot hoztak be, közülük, a három közvetlen tettesen kívül, a bírót és a papot, kik a gyalázatos orgyilkosságnak kétségtelenül értelmi szerzői. A vizsgálatot Müller Ferencz élesdi járásbíró vezeti.

— **Az árvíz** veszélyétől Medgyes városa sem lett megkímélve, s a múlt télen átélt árvíz okozta rettegések megújultak ez évben. A hirtelen beállt oladás, nagy esők, megdagasztották a Küttől s tegnap éjjel ellepte a medréből kilépett víz a külváros egy részét. Embereket nem esett áldozatul. Szerencsére felülről a víz apadását jelentik s így reménylik, hogy visszatér a víz rendes medrébe. Ezen árvíz több hidat mgával sodorván, s az utakat elborítván, a tegnapi csrszágos vásár a legsilányabbul tűtt ki. r. l.

Vegyes hírek.

— **Az ischiai földrengés.** E borzasztó katasztrófáról, melyet egész terjedelmében még alig lehetett áttekinteni, az Italie e hó 7-éről a következőket jelenti: A rengés függélyes s ugyanakkor hullámozó volt. Időpontja délután 1 óra 5 percz; a cassamiccioli nagy templom órája e perczet mutatta, midőn a lükes következtében állva maradt. A rengés 7 másodperczig tartott. Az összeomlott házak számát 300-ra teszik: három utca teljesen elpusztult, úgy, hogy ezekben egy ház sem maradt épen. Csaknem valamennyi ember, ki az összeomlott házakban volt, eltemetettett a romok alá. Találtak egy asszonyt, ki pár hónapos gyermekét épen szoptatta; mindkettő borzasztón meg volt esonkítva. Egy anyát, ki leánykáját karján tartá, a leomló kövek agyonütötték. Egy házban az összeomlás idején három leány több katoná segélyével anyját kereste, halva találták meg a romok alatt. Egy szegény ember olyan szerencsés volt, hogy három éves fiát 7 órai munka után még élve vette ki a romok alól. A Canotti-villa kapuja alatt 3 gyermek játszott; a leomló boltozat, ezek közül két-

tőt agyonlőtt, míg a harmadik csodálatosan épségben maradt. Általában minden romhalmoz alatt megsemmisített holttestek fekszenek. A borzasztó rémtűlt daczára, mely a lakosságon erőt vetett, a megmaradtok azonnal a mentés munkájához láttak, s a hatóság minden intézkedést megtett, hogy kívülről a lehető hamar segélyt szerezzen. A föld az utcákon nagy hasadékokat mutat s e közt ötven cm. széles is van. Több fűrdőépület repedéseket mutat, s ki kellett triteni. Délután 4 órakor második, de gyöngébb és rövidebb lükes következett. Palmieri tanár, azon körülményből, hogy a Vezuvon és a nápolyi egyetemen felállított szeizmográphoz a rengést nem érezték, de sőt az Ischia szigetén sem volt mindenütt érezhető, azt állítja, hogy a rengés egészen helyi jellegű volt s valószínűleg az okozta, hogy a hőforrások a talajt alamosták. Ez állítást azonban más részről megczáfolják.

— **Az 1880-iki népszámlálás** eredménye Németországban. Mint a legújabb megjelent statisztikai adatok bizonyítják, a német birodalomnak 1880. évi decz. 1-én 45. millió 195,172 ezer lakosa volt. 1875. decz. 1-én volt 42,727,360 és 1871-ben 41,058,792 lakos. A szaporodás e szerint 1871—1875-ig 1,668,568 összesen 1% évenként; 1875—1880-ig 2,466,812, tehát 1.1% évenként. Részletezve ez összeget, ha a középállamokat (melyeknek 1 milliónál több lakosuk van, s ezek: Bajor- és Szászország, Württemberg, Elzász-Lotharingia, Baden) és a többi kis államokat vesszük tekintetbe a fűntemlített 45,195,172 lakosból esik: A lakosok száma Poroszországban 27,251,067. Az 5 középállamban 13,354,028. A 20 kis államban 4,589,077. A középállamok lakosságának számaránya e szerint, habár jelentéktelen mérvben alábbszállt, ellenben a kis államokban a népesség szaporodott, bár szintén igen kis mértékben.

— **Algiri dolgok.** A francia hatóságok és Tunis közti alkudozások a kárpótás ügyében azon károkért, melyeket a tunisi határvörzsek Algirban okoztak, felbeszárkítottak. A bey küldöttje kijelenté, hogy új utasításokra van szüksége. A francia kormány 24 algiri kártevőnek kiszolgáltatását követeli, kik Tunisban mehvélyet találtak, továbbá háromszáz ezer frank kártérítést, 1670 ökröt, 100 lovat sat. Egyidejűleg jelentik az Agence Havasnak, hogy a mohamedánok fanatizmusa újra növekszik és azon gyanuak ad kifejezést, hogy ennek a vallásos gyűlölségnek főforrását a bey kormánya képezi.

— **Borzasztó** menykő-csapás. A Colonies and India egy borzasztó fergetegről hoz jelentést. A fokföldön 17 angol lovas katona épen a hadi működések színhelyére sietett, midőn fejük felett iszonyú égi háború tört ki. Sebese vágtaatás által igyekeztek az elől menekedni. Az eső ömlött, mintha a Niagara zuhatag lett volna, a villámások és menykő-csapások minden másodperczen mintegy egymásba látszóttak olvadni. Egyszersen borzasztó menykő-csapás sujtott le rájuk. A 17 ember és ló közül 10 ember és ugyanannyi ló azonnal halva rogyott össze, a többi hét ember súlyosan megsebesült lövéstől együtt és majd egy óráig eszméletlenül fekttek a földön. A zablák és kengyelvasak egészen megtekettültek a menykő-csapástól.

— **Demokrata államban.** Thurgau svájci kantonnak kreutzlingeni kerületében a jegyző 92,000 frank elsikkasztása után megszökött. Az érdemes előjáróság azonban igen jó módot talált ki az elsikkasztott összeg pótlására. A kerület minden férfi emberére 7¼ frankot, s állami adójának ¼-ed részét, s az özvegyek mindegyikére államadóján a ¼-edét vetette ki, s azt rajtuk be is hajtotta. A kik nem tudtak fizetni, azoknak három napi közmunkát kellett dolgozni.

HIVATALOS ARFOLYAMOK

a budapesti áru- és értéktőzszésén
1881. márcz. 10

Magyar aranyjárdék	111.95
Magyar vasúti kölcsön	128.—
Magyar kel. vas. államkötv., I. kibocsátás	85.50
Magyar kel. vas. államkötv., II. kibocsátás	102.½
Magyar kel. vas. államkötv., III. kibocsátás	88.½
Magyar földterhermentesítési kötvény	96.75
Magyar földterherment. kötvény záradékkal	95½
Temes-bánati földterhermentesítési kötvény	96.—
Temes-bánati földterherm. kötv. záradékkal	93½
Erdélyi földterhermentesítési kötvény	95.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötv.	—
Magyar szőlődezsma váltási kötvény	94½
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	114.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	108.—
Osztrák járadék papírban	73.10
Osztrák járadék ezüsten	76.—
Osztrák járadék aranyban	90.—
1860-ki osztrák államsorsjegyek	130.—
Osztrák-magyar bankrészevény	816
Magyar hitelbank-részevény	264¾
Osztrák hitelintézet-részevény	287.70
Ézüst	—
Cs. és kir. arany	553.—
20 frankos arany	929.—
Német birodalmi márka	5725
London (3 havi váltókért)	11755

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

